

Imperfection

Henzler Anna

Nyíregyházi Főiskola, Vizuális Kultúra Intézet
Képi Ábrázolás, II. évfolyam

Orosz Csaba, DLA

Ha a médiában megjelenő testeket leválaszthatjuk a hagyományos értelemben vett testről, és idealizálva jelenítjük meg újra őket, átlépjük ezáltal a test természetes határát. A történelem dokumentumaiban rendelkezett ezzel a tulajdonsággal az ábrázolt test és ez érthető is, hiszen mikor testet ábrázolunk, igazából embert ábrázolunk. A középkor kezdetén az egyetlen test amit ábrázolni lehetett az Jézus teste volt amelyben megmutatkozott Isten. A kor embere így képes volt könnyedén kapcsolni saját életét a földöntúli léthez. Jézus ábrázolása volt az egyetlen kép amelyben testet ölthetett Isten, elképzelhetővé téve ezáltal a kereszténység központjában álló felsőbb hatalmat. A görög poliszok gazdag művészete megfelelt a görögök szabad filozófiájának és ezt támasztja alá az emberi testnek az idealizált ábrázolása is. Nem állíthatjuk, hogy az ókori Görögországban minden nő a nimfák szépségével és minden férfi a Diszkoszvető alkatával rendelkezett volna, helyesebb állítás, hogy az ábrázolásmód hűen alátámasztotta a kor ideológiáját. Korszakokon és kultúrákon keresztül vetődik fel folyamatosan az a kérdés, hogy az ember saját testének szubjektív megélése, a test esztétikai megjelenésének megtapasztalása milyen módon befolyásolja a társadalomban meghatározott szépség fogalmát.

A testünk személyes megjelenésünket (nem, kor, élettapasztalat stb.) egy kollektív jellegűvel köti össze (környezet, nevelés stb.) aminek hatására a vizuális leképezés mindig tartalmaz egy általános konzekvenciát az adott korszakról. Manapság az esztétikai modell a médiumok által erőteljesebb hatást fejt ki, hiszen mind közvetett és közvetlen módon is folyamatosan inger alatt tart bennünket. A „tökéletes” megjelenés kényszere beleivódik a hagyományunkba. „Nincs már többé én amit meghagytunk volna a testbe” Danto Sartre a 20. századi francia filozófia kiemelkedő alakjának állítása, kitűnően példázza azt a paradox helyzetet ami létrejött a társadalmunk esztétikájában. Az elektronikus képek olyannak ábrázolnak minket, amilyenek lenni akarunk, és ezzel önmagában nincs is probléma, hiszen a szépség fogalma a történelemben mindig összekapcsolható az eszményített értékekkel. Ám felvetődik a kérdés, hogy ha médiumok által megszerezhető tudás látszat tudás, akkor nem illúzió-e szintén a modern szépségről alkotott felfogásunk is.

Ennek a felvetésnek vannak gyengítő és erősítő pontjai is. Például, hogy a kor embere már nem találná „mágikus” tevékenységnek a Daugerre féle dioráma látványelemeket alkalmazó színházi előadást, vagy nem okozna különösebb katarzist a mozgókép látványa számára. Vizuális fejlődésünk ezen szintjére hosszú út vezetett, kezdve Niépce Galambdúcától a Lumier fivérek kinematográfján át a mai kor technikai vívmányaihoz. Az utóbbi 10-15 évben jelentősen megnőtt a médiumok szerepe életünkben. Néhány tevékenység elképzelhetetlen nélküle, és képek sokasága áramlik felénk korlátlan és szüretlen folyamként. A technikai fejlődés által olyan szintre jutottunk a képek manipulálásával, hogy külön szakmák alakultak ki hatására. A testképet szinte gyarmatosítottuk a technika által és az ideális testet előállító reklámok, arra kényszerítik közönségüket, hogy a képeken látott idealizált testekhez hasonlónak váljanak, ezáltal megbénítják az egészséges testérzetet. Amely így különböző mentális betegségek kitűnő táptalaja lett.

Munkám gerincét egy zootróp alkotja aminek feltalálása egy kezdő lépés a mozi felé. A zootróp henger alakú testében megmozdul az állókép, amit már egyszerre több néző is szemlélhet, így közösségi élményként elkönnyelve azt. A henger gyors forgása egy optikai csalódás által létrehozott mozgást idéz elő. A mozi monumentális jellege és élethű hanghatásai miatt olyan érzést kelt mint az álmaink, ezáltal egy vagy két órára átélhetjük valaki más életét, úgy hogy azt szinte teljesen magunkénak érezzük. Bár ezt is társaságban tesszük meg mégis személyes élményként fogadjuk be. Mivel az emberek világhoz való érték viszonya folyamatos fejlődés eredménye, és minden meghatározó személyes és társadalmi tapasztalat hozzájárul ehhez. Egy ilyen köztes mind individuális mind objektív módon ható

élmény, mint a mozifilmek óriási hatást gyakorolnak személyes fejlődésünkre. A 3D térnyerésével a valóság képi szimulációja még tökéletesebb formát ölt. Sőt korszakunk jellegzetessége, hogy a technikai képek már többet mutatnak, mint amit egyáltalán a szemünk képes felfogni.

A szépség egy kapitalista találmány lett. Egy általános megfogalmazás szerint a szép egy olyan esztétikai kategória, amely a természet és társadalmi élet jelenségeit az embernek és alkotó tevékenységnek az esztétikailag legértékesebb tulajdonságait tükrözi. Vajon megfelel-e ennek az állításnak az a testünkről alkotott halovány tükörkép, amit médiumainkon keresztül sugárzunk magunkról? Úgy tűnik a testünket leválasztottuk a hagyományos értelemben kialakított testképről és úgy használjuk azt, mint egy jelmezt. A törzsi kultúrákban ősidők óta használatos varázslási módszer az arcfestés. Ám ebben a formában az arc nem a festék mögé bújik, hanem részese lesz annak, átlényegül ugyan, de a rituálé része marad. A mostani kozmetikai arcfestés lényege máshol gyökeredzik. Azoknak az apró esztétikai hibáknak az elkendőzésére kezdték használni amik az öregedéssel járnak. A bőr veszt üdeségéből, a szemek beesettek lesznek így szükségessé vált, különböző praktikákkal való kiküszöbölése ennek a problémának. A folyamat következő lépése a plasztikai műtétek örök fiatalságot hirdető új esztétikai fokozata. A nyugati kultúra elidegenedett a halál a betegségek és az öregedés tapasztalatától, egy olyan utópiát állított föl, ahol mindenki nemtől, kortól függetlenül lehet tökéletes, egy tablettától azonnal felgyógyul betegségétől és a halállal csak a televízióban találkozunk. Egyéni halállal ott sem, csak a katasztrófák áldozatai mutatják akik számunkra személytelen, távoli testek. Egyenlőre a lét kérdésének elfogadása elképzelhetetlen a halál tudata nélkül.

A halotti maszk készítése egyik módja volt az ókorban a halott emlékének megőrzésére. Igazán divatossá a 19. században vált, amikor híres emberek, politikusok arcképét őrizték meg így. Ennek fontossága támasztja alá azt a tényt, hogy a testünk az embernek, mint szociális lénynek a hordozója. A létünk és személyiségünk vizuális térképe a testünk, amelyről leolvashatjuk egymásról a hasznos információkat. Klasszikus értelemben véve a mimika és testbeszéd még mindig értékes tudnivalókat közvetít és az öltözködés, hajviselet stb. jellegzetességei is ellátnak minket hír értékű tudnivalókkal. Ám személyiségünk „nyersanyagait” ideig óráig könnyedén elrejtethjük gyakorlott maszkmesterként. S kötünk ezzel még egy hurkot a kapcsolatok bonyolult hálójára.

A zootrópom belsejébe az arcom tökéletesítésének fázisait helyeztem egy régi tükör hatását keltő felcsiszolt alumínium lemezre, ami mozgásba hozva egy feszülten vibráló kódolhatatlan arc látványát kelti. A zootróp belsejében élte keltett arc illúzió, pedig elvileg minden adottsága meg van ahhoz, hogy valóságosnak higgyük a látványt. Vizuális örökségünk már jelzi nekünk, hogy ez nem a valóság. A képet magamról phothoshop segítségével, azzal az eszközzel amivel a reklámok makulátlan szereplőit is gyártják tökéletesítettem, figyelembe véve azokat a pontokat az arcomon, amit feltehetőleg a korszak szépségeszményéhez mérve hibaként értelmeztek volna rajtam. Kreált tökéletességemet eltúlozva tökéletlenül prezentáltam őket az alumínium lemezekre.

A tükör megjelenése az ókori keletre vezethető vissza ahol fényesre csiszolt bronzból, ezüstből és rézből készült tükröket használtak ami idővel az oxidáció hatására elhomályosodott majd teljesen tönkre is ment. Régi korokban egész sokáig misztikum övezte, hiszen az énképüket nem a tükörképükkel azonosították. A tükör a három dimenziós testeket olyan médiumra képes lefordítani ami teljesen ellentmond a testnek, mégis valóságosnak érezzük azt.

A tükör igazi hódító útjára a 13. században indult a Velencéhez tartozó Murano szigetéről. Mindenféle optikai tükrök létrehozásával tudták torzítani a látványt, sőt korabeli írások tanúskodnak egy bizonyos szellemkép létrehozásáról, amit tükrök megfelelő elhelyezésével, szinte lebegett a térben. Tehát az illúzió keltésre már itt és még számtalan más helyen akad példa. Ám a tükör nem volt képes csak a pillanatnyi állapotot visszaverni a fényképpel ellentétben, ami feltalálásával a pillanat örökre megőrizhető maradt.

Az ember az illúziókeltés számtalan módját gyakorolja és kulturális tudatába beépíti, mint azt a szociális lényt aki teste illúziójában él.